

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 293
אלול תשפ"א

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

**לקראת חג הסוכות נפתח בס"ד
קו חדש לשאלות בעניני הכשרות של הסוכה
ובו כמה אפשרויות:**

- א. מענה לשאלות מעשיות שיש לך בסוכתך**
- ב. להזמין לומדי השיעורים כשיש לך מה להחכים אותם**
- ג. להזמין מומחה לראות את הסוכה**

בנוסף, כמידי שנה נערוך בעז"ה מדידות של סכך פסול שמכסה על הסוכה, ומציאת פתרונות להכשרת סוכות קטנות

הכל ב"קו הסוכות"

05832-833-25

האם צריך צוה"פ בתוך תעלה שחוצה את הישוב

יחד עם ההתחדשות וההתרחבות בס"ד לנושא כשרות הסוכות, ממשיכים כל הזמן את הפעילות הגדולה בנושא העירובים ברחבי הארץ, ומגלים בהם דברים חדשים שצריכים ללמד את האחראים לשים לב אליהם. אחד מהמקומות שהיינו בתקופה זו, בישוב במרכז הארץ, שהאחראי התעורר לשאלה מענינת. בתוך הישוב עוברת תעלת מים רחבה ועמוקה, רחבה יותר משלשה מטרים, והיא גם עמוקה כשני מטרים, והיא עוברת מצד לצד. והנה העירוב שעשה מתחבר לצד אחד של התעלה, וממשיך מצד שני של התעלה, ואילו בתוך התעלה אין שום סגירה של מחיצה או צורת הפתח, לא בתחילתה בכניסה לעיר, ולא בסופה, וא"כ העירוב אינו שלם, האם העירוב כשר בצורה כזו.

אמרנו לאחראי שצריך לבוא ולראות איך נראית התעלה, כיון שיש כל מיני סוגי תעלות, וקשה להגיד את כל הפרטים שיש בהם. [עיקר הבעיה

תעלה שעוברת בעיר עם גדרות משני הצדדים

בתעלות שעוברות בתוך העיר, שיש מקום כלשהו בתוך העיר שהתעלה אינה עמוקה, או שדפנותיה אינן בשיעור מחיצה כגון שהשיפוע אינו כמו תל המתלקט, ואז העיר פרוצה אל התעלה, והתעלה פרוצה החוצה למקום האסור]. קבענו זמן והגענו למקום, ראינו מיד שמדובר בתעלה

מסודרת, עם יציקת בטון ישרה משני הצדדים, וגם גדר חזקה מעל גדוטיה שלא יפלו לתוכה, בדקנו בכמה מקומות וראינו שכך היא לכל רוחב הישוב. ואמרנו לו שאין לו שום בעיה מהתעלה. האחראי הראה לנו שבצד אחד היא נכנסת תחת הקרקע וממשיכה תחת העיר, ואינו יודע היכן היא יוצאת. ובצד שני לאחור העיר יש כעת עבודות והתעלה יוצאת לכביש, האם בכל זאת אין בעיה לעירוב. אבל בכל זאת במקרה זה העירוב הינו כשר, ואין בעיה שהתעלה אינה סגורה בתוכה, משום שבאמת התעלה עצמה פרוצה ואסורה בטלטול, אבל העיר אינה פרוצה לתעלה, ויוצא כביכול העירוב מחולק לשני חלקים שנמצאים משני צידי התעלה, [ומצינו כעין זה בהלכה, באמת המים עמוקה י' ועוברת בחצר באופן שהיא עמוקה י' טפחים, וכן אמת המים שבין שתי חצרות]. ומ"מ שני החלקים מחוברים ע"י הגשרים שעוברים מעל התעלה. והגשרים עצמם אינם צריכים תיקון כלשהו, כי משני הצדדים הם בתוך עירוב של הישוב, ואינם פרוצים לתעלה כי גם בגשרים יש גדרות, וא"כ גם הם מחולקים מהתעלה במחיצה, ואין שום פירצה אל תעלה האסורה.

עשרות אברכים בלימוד הלכות סוכה למעשה

בס"ד בשבוע זה התחילו עשרות אברכים ת"ח לעסוק בלימוד הלכות סוכה הלכה למעשה, במסגרת השיעורים החדשה שע"י "מוקד העירוב".

במסגרת זו יש דבר מיוחד, שלא מדובר רק ללימוד הלכות, אלא לתרגם אותם למעשה, לדעת לבדוק את הסוכה אם היא כשרה. בשבוע זה קיבלנו הרבה תגובות טובות בענין זה מכמה ת"ח, שראו את הלימוד הזה כדבר נחוץ מאוד. ובאמת שיש הרבה סוכות עם שאלות חמורות מאוד, ולפעמים דבר צדדי כביכול, שאינו ממחיצות הסוכה, יכול לפסול אותה, או להביא אותה למחלוקת פוסקים.

לימוד הלכות סוכה עם המחשה ופיקטיקה

ביום שישי האחרון סמוך לשבת הגיע אלינו אברך וביקש שיש לו שאלה דחופה. הזמן היה קרוב לשבת, והיו עוד דברים שצריכים לסדר בעירוב השכונתי, אבל הוא ביקש בכל זאת לעיין בשאלה, כיון שהוא גר מחוץ לעיר והגיע לשבת. השאלה הייתה בהלכות סוכה, יש לו סוכה בבית בקצה החדר כנהוג, אורך הסוכה כרוחב החדר, ורוחב הסוכה כמטר וחצי ס"מ, אלא שבצד אחד [דרום] יש דלת לחדר הסמוך [שכאמור בגליון הקודם הדלת אינה מחיצה לסוכה, אלא רק להאריך את הסוכה], ובצד האמצעי [מזרח] יש חלון עם סורגים שמתחיל בגובה נמוך [שגם בסורגים יש דעות שאינם מחיצה שלימה אלא מחיצת לבד, ואינם כשרים לעיקר הדופן ז']. אבל במקרה זה הדלת אינה לכל רוחב הסוכה, אלא יש בפינה קיר באורך שבעים ס"מ שהם ז' טפחים לכל הדעות, וכן החלון מתחיל כשבעים ס"מ אחרי הפינה, וא"כ יש לו בפינה ז' על ז' טפחים קיר ממש, ונראה שהסוכה כשרה ומהודרת.

דוד שמש בתוך המרפסת פסל את הסוכה

אלא שהתעוררה לו שאלה קטנה, שיש בפינה הזו דוד שמש [יש דירות שהדוד נמצא בתוך הדירה], וא"כ תחת הדוד אי אפשר לקיים מצוות סוכה, כיון שיש בו ד' על ד' טפחים סכך פסול, האם זה מגרע את כשרות הדפנות. והנה לאחר עיון במקרה זה נראה שיש כאן בעיה חמורה, כיון שהמקום שתחת הדוד פסול, כי יש מעליו סכך פסול בשטח יותר מד' על ד' טפחים, א"כ השטח הזה אינו סוכה, וכדי להכשיר את הסוכה צריך לומר דין "דופן עקומה" שכביכול הדופן מתעקמת והסוכה מתחילה אחרי הדוד, יוצא ששתי הקירות הסמוכות לדוד אינם גודרים כצורתם, אלא גודרים את הפינה בסוכה בצורה הפוכה, וא"כ אין לסוכה שתי מחיצות כהלכתן, כלומר אם הכותל הדרומי נמשך עד סוף הדוד, יוצא שהכותל המזרחי אינו גודר את הסוכה. וכן אם הכותל המזרחי נמשך פנימה עד סוף הדוד, יוצא שהכותל הדרומי אינו מחיצה לחלק הקרוב לחלון, שבו אין שתי דפנות כהלכתן. (ראה שירטוט).

במקרה זה יש בעיה לתקן את הסוכה, כי את הדלת אינו רוצה לאטום לכל החג. הפתרון שיעשה להעמיד דופן כשרה בחלון [שאינה רק לבד], עדיין הקטע שלפני הדוד, בחלק הפנימי של החדר, בסמוך לדלת, אינו כשר, כי אינו כנגד מחיצות הסוכה. [וי"א שיהיה בו דין פסל היוצא מן הסוכה, וי"א שגם דין פסל אינו מתייר במקום שאינו כנגד הדפנות]. ויש להאריך ואכמ"ל. הנה זה אחד מהמקרים ששינוי קטן גורם בעיה חמורה. ובשביל דברים אלו אנו מקיימים את השיעורים, שידעו לשים לב לכל ההלכות האלו.

לאור בקשת רבים שלא הסתדר להגיע לשיעורי הסוכות, יהיה ניתן לקבל הקלטות עם שרטוטים

מדרשו של האדמו"ר, פעמים רבות מגיעים ליציאה מחוץ לתחום, ללא שימת לב. יש אנשים שהולכים בימים אלו מרחק של שעה ויותר, וצריך לבדוק כל מקרה לגופו האם אין בו איסור יציאה מחוץ לתחום. כידוע שיעור התחום אינו גדול כלל, אלא הוא כקילומטר אחד בלבד, [960 מטר לשיעור רח"ג, וכ-1150 מטר לשיעור חזו"א], מרחק שאדם בזמנינו הולך בכרבע שעה ואפילו פחות. אלא שבתוך העיר מותר ללכת אפילו מרחק גדול, כי כל העיר כד' אמות היא, כלפי מי ששבת בתוכה. ולכן בימים כתיקונם שאדם נמצא בתוך עירו, אינו נתקל בדינים אלו, אבל צריך לשים לב במקרים שיוצא מהעיר או מהישוב, ששיעור התחום קרוב מאוד. כמו כן יש ערים שמחולקות באמצע בגלל מרחק בין שכונות, שאפילו אם המרחק ביניהם הוא רק קמ"א אמה [68 / 81 מטרים], כבר צריך לחשב עד היכן מותר ללכת, ואפילו בתוך השכונה יתכן שאסור להגיע אל הקצה שלה.

דבר נוסף שאנשים מדמים בטעות בין איסור טלטול לאיסור התחום, וכיון שביי"ט מותרים לטלטל כל דבר שיש בו צורך, חושבים שיכולים ללכת לטיול רחוק מהעיר, ואין הגבלה ביו"ט. אבל זו טעות, חלק גדול מדיני תחום כתובים במסכת ביצה בדיני יו"ט, וכך כתב השו"ע בסוף הלכות תחומין, שאיסור התחום נוהג גם ביו"ט. ויש לשים לב ולברר גם בנוגע להליכה בימי ראש השנה והחג.

חישוב התחום לרב שהולך לדרוש בשבת שובה

בימים האחרונים הגיע רב מאחת הערים הגדולות, וסיפר שהוא רגיל ללכת לדרשת שבת שובה אל הישובים הסמוכים, וכן יש בעלי תשובה שגרים בישובים ובקיבוצים אחרים שבאים אל עירו, ושאלתו האם אפשר למצוא לכך דרך היתר. מדדנו את המרחק וגילינו שמדובר ביותר משני קילומטרים, כך שבמבט פשוט לא ניתן להגיע אפילו עם עירוב תחומין, כי העירוב אינו מתיר אלא שני תחומים בלבד, ע"י שמגדיר את מקום האדם במקום שהניח את העירוב, ואז יש לו אלפיים אמה לכל רוח. אבל אם זה יותר משני תחומים, לא יועיל גם הנחת עירוב. אבל לאחר

חישוב התחום לרב שהולך לדרוש בישובים

שמדובר בצורך גדול, חיפשנו אם יש דרך להתיר זאת. ואכן לאחר חישוב שיטות שונות, מצאנו שלדעת כמה פוסקים חשובים ניתן לעשות ריבוע לעיר הגדולה יחד עם עוד ישוב סמוך, ואז תחום העיר יגדל כל כך, עד כדי שיהיה מותר ללכת את כל המרחק ההוא, ואפילו ללא צורך בהנחת עירוב תחומין. הפתרון הזה הוא מיוחד לאותה עיר, וגם אינו מוסכם לכל הפוסקים, בכל מקרה לגופו יש לדון עליו בנפרד, האם מותר ללכת או שמא אסור. חישובים אלו צריכים להיעשות ע"י מומחים בהלכות אלו, שכבר עשו זאת פעמים רבות, ויודעים לשים לב מה צריך לחשב ומה אפשר לחבר, ואין לדמות מקרה אחד לחבירו ללא מדידה מיוחדת לאותו מקום.

התחום מוגבל בתוך העיר נתיבות

מקום נוסף שעסקנו בו בימים אלו, בחישוב התחום בתוך העיר נתיבות, על פי בקשת הרבנים מהקהילה החרדית. מכיון שבשנים האחרונות החלו לבנות שכונות חדשות בעיר, אך הן אינן צמודות לעיר, ויש מרחק יותר מקמ"א אמה בין השכונות לעיר, שכאמור זה מרחק קטן יחסית, וא"כ השכונה נחשבת בפני עצמה, ומי שגר בה צריך למדוד אלפיים מקצה השכונה שלו, וא"כ יוצא שיהיה אסור להם לבוא אל בית הכנסת של הקהילה, למרות שמדובר בהליכה של כעשרים דקות בלבד.

במקרה זה מדובר בציבור אברכים, שלמרות שהרבנות עושה עירוב להקיף את העיר יחד עם השכונות, אינם רוצים להסתמך על כך, כפי שהורו להם הרבנים שבכל עירוב עירוני מצוי קולות גדולות בכשרות המחיצות וצורות הפתח, שלא ראוי להסתמך עליהם, ובפרט שהעירוב כולל קטע מכביש 25, שלהרבה פוסקים יש בו דין רשות הרבים מהתורה ואי אפשר להכניס אותו בעירוב של צורות הפתח, ובמיוחד לבני ספרד שהשו"ע החמיר בזה יותר, ולכן אין השכונה מתחברת לעיר, ואברכים שגרים שם נמצאים בבעיה. אחד מהרבנים הגיע במיוחד לבני ברק, ועסק איתנו בחישוב כל פרטי ההלכה עם כל השיטות, ולאחר שבררנו היטב את מצב הבניה המתקדמת ומצב האיכלוס, ואת הצורות השונות בריבוע העיר, הגענו למסקנה שיש חלק מסוים מהקהילה שאינו בתוך התחום של תושבי השכונה החדשה, ויש חלק שנשאר בספק. הדברים והחישובים עם המפות נמסרו לרבנים בקהילה, והם הכריעו כיצד ראוי לבני הקהילה לנהוג בדבר זה, ופרסמו את הנהגה הנכונה לבני קהילתם, עד היכן מותרים ללכת בתוך העיר.

אך למעשה אמרנו לו שעדיף שיעשה צורת הפתח בתוך התעלה בתחילת העיר ובסופה, כיון שבמקרה זה יש אפשרות קלה לכך, ויש בזה תועלת למקרה שיקרה פירצה מהעיר לתעלה, שהוא דבר שיכול להיות כגון כאשר אדם שגר סמוך ישפץ את החצר ואת הקיר, ואפילו רק יעשה גג שבולט על קירות התעלה [שמתבטל דין גוד אסיק כמ"ש בשו"ע סי' שמ"ה ס"ז], או שהעיריה תעשה ניקוז חדש בתוך העיר אל התעלה ויפוצו את הדפנות, וכיון שהוא לא בודק ולא רואה את כל אורך התעלה, יש מקום לחוש שלא יבחין בכך. וע"י עשיית צורת הפתח, לא תהיה בעיה, כיון שגם התעלה סגורה בכניסתה ויציאתה. [במקרה כזה יש לדון אם יכול להעמיד בתעלה לחיים שגובהם מטר בלבד, או צריך יותר מכך, משום שבחורף המים יכסו את גובה הלח. וע"י במשנ"ב סי' שמ"ה ס"ק מ' שמים צלולים לא מבטלים את המחיצה].

דרך אגב התברר שהעירוב נפסל בגלל מחיצה תלויה

תוך כדי שעמדנו בקצה התעלה לדון היכן להעמיד את העמודים בתוכה, שמנו לב לבעיה קטנה בגדר של העיר המתחברת אל התעלה מלמעלה, כלומר הגדר של העירוב, שיש בה קטע שהגדר מתחילה בגובה יותר משלושים ס"מ, כלומר מחיצה תלויה למעלה מג' טפחים, ואין דינה כמחיצה. מיד מדדנו מה אורך החלק התלוי, והתברר שהוא באורך חמשה מטרים. זאת אומרת יותר מ' אמות לשיעור רח"ג, שהיא פוסלת את כל

הגדר שהתליתה תלויה במשך יותר מ' אמות

העירוב. אמר האחראי כמה טוב שבאנו לראות כיצד להחמיר בענין התעלה, כי ע"ז מצאנו דבר דחוף לתיקון כל העירוב.

החסרון בקשירת חוט נמוך

דבר נוסף שהפתיע את הבודקים שנקראו לבדוק מתחם של ישיבה, בשביל משפחה שקיבלה להשתמש בו, והיה ידוע שיש עירוב שעשו במיוחד למתחם, והמשפחה באה בשאלה האם יכולים לסמוך על העירוב, או שמא אינו מספיק טוב. אמרנו להם שבהתחלה כשעשו אותו התייעצו עם המוקד, והוא נעשה כהלכה, אבל הדברים יכולים להשתנות וצריך לבדוק אותו, בפרט שהישיבה לא נמצאת בשבת, א"כ אין מישהו שאחראי לשבת זו. המשפחה ביקשה שניסע לשם לבדוק, ואכן הופתענו לראות שבכמה מקומות קשרו חוט נמוך, מסוג פשוט, ולא השתמשו בעמודים הגדולים שהותקנו לעירוב, בגלל שאחד מהם התעקם, ובאחד היה כנראה ענפים שהיה קשה להם לגזום ולתחזק את העירוב בצורה המקצועית.

יש לציין מה החיסרון בקשירת חוט נמוך, משום שאם בחור שאינו מכיר את חשיבות העירוב, יעבור וימשוך בו בלי הרבה כוונה, או שירצה לצאת לחורשה ויתקע בחוט והוא יקרע, הרי העירוב יפסל באמצע שבת, ויהיה מכשול לכל המשתמשים. ובמיוחד במקומות שיש ילדים שדרכם להתעסק בכל מה שהם מוצאים, בודאי החשש גדול שהעירוב יפסל בלי שידעו מכך.

האם חייבים לבדוק את העירוב באותו שבוע

אבל בנוסף למצב הזה, שלפחות באותו זמן זה היה כשר, היה מקום אחד שגם זה לא היה, באחת מצורות הפתח נפלו על החוט כמה ענפים מהעץ הגדול שנמצא בסמוך, והחוט ירד עד קרוב לקרקע במצב שאינו כשר כלל. הודענו על כך למשפחה, והם ביקשו שנתקן את העירוב, נחתוך את הענפים שנפלו ונקשור את החוט כראוי, כיון שכאשר הם יבואו ביום שישי לא יהיה להם כלים המתאימים לצורך כך. דבר זה מלמד אותנו, שאין אפשרות להסתמך על עירוב ללא שיש מישהו אחראי לבדוקו באותו שבוע, למרות שיש בעיות שאינן מצויות, אבל יש הרבה סוגי בעיות שבסה"כ הבעיות מצויות מאוד. לכן חייבים לבדוק ולהיערך לכך שיצטרכו לתקן, ולא לסמוך סתם שיש עירוב ולפעמים מגיעים לידי מכשול גדול רח"ל.

התברר שענף נפל והפיל את החוט

לקראת החגים יש לעודד על יציאה מתחום שבת ויו"ט

לקראת ימי החגים של חודש תשרי, שבהם יש הרבה אנשים שהולכים מרחקים גדולים על מנת להתפלל בבתי כנסת רחוקים, לשמש בעלי תפילה או בעלי תקיעה וכדומה, וכן בשביל להתפלל בישיבה או בבית